

På vegne av venner

I boken «På vegne av venner» viser Kristopher Schau et ikke like ærverdig bilde av den norske velferdsstaten som vi ønsker å se, skriver **TERJE ØSTIGÅRD** i dag. Han mener boken er viktig.

VIKTIG BOK: Kristopher Schaus bok er viktig i verdens beste land å leve i. FOTO: NTB

ANNET BILDE: Omtrent samtidig som Norge igjen ble kåret til verdens beste land å bo i, ga Kristopher Schau ut boken «På vegne av venner», som viser et ikke like ærverdig bilde av det norske samfunnet. Riktignok er det prisverdig at kommunen har ansvar for de døde som ikke har familie eller venner, men i døden ser man også speilbildet av det samfunnet man lever i og de menneskene man lever sammen med. I dette tilfellet fraværet av dem.

Å gå fra å være et varmt menneske til å bli et kaldt lik er den prosessen som aller mest definerer hva det er å dø. I kremasjonsovnen eller i graven er alle alene. Hvorfor er det da så viktig hvorvidt det er noen i bisettelsen eller begravelsen som følger den døde til graven eller krematoriet?

Kristopher Schau gir selv svaret: «Jeg ser jo at det for noen kan fortone seg meningsløst å oppsøke disse menneskene i deres siste minutter på jorden, når det de så åpenbart hadde trengt var noen som var der mens de levde, men dette føltes merkelig nok viktigere for meg å gjøre. Man skal ikke være alene på veien ut. Det skal man bare ikke» (s. 11).

DØDEN: Filosofen Hegel skrev en gang at historien er nedtegnelsen av hva mennesket gjør med døden. De etterlevendes holdninger til døden muliggjør et inntak til å forstå menneskenes oppfattelse av seg selv og sin verden.

Døden er meningsfull i seg selv ved at de gjenlevende gir fraværet av liv betydning, og derfor er døden og de ritualene menneskene utfører når en person faller bort en innfallsvinkel til å belyse hva livet betyr for oss, uavhengig av et eventuelt videre liv i en annen eksistens. Hvordan mennesker behandler sine døde gir et

FAKTA

- Hvis en person dør uten familie, etterlatte eller venner, så utfører kommunen begravelsen eller bisettelsen.
- Ofte er det ingen eller kun noen få sørgende tilstede under den siste seremonien.
- I dødsannonsene står det: «På vegne av venner».
- Kristopher Schau har deltatt på disse siste reisene og skrevet bok om temaet.

ALENE: Herfra er man alene. Møllendal krematorium før kremasjon. FOTO: JONNY OTTESEN

bilde av hvordan man ser på seg selv og det å være menneske.

Døden er samfunnets siste, moralske utpost. Hvis man av ulike grunner ikke kan komme i bryllupet til de nærmeste i familien, så kan det unnskyldes. I begravelsen skal alle stille. Nettopp derfor blir folketomme begravelser et speilbilde av samfunnets verdier, menneskesyn og overflattiskhet. Levde liv av mennesker som ikke har vært del av samfunnets sosiale nettverk.

UUNNGÅELIG: Døden er uunngåelig, men minnet kan være uutslettelig. I Håvamål står det: «Fe dør, frender dør, en selv dør på samme vis; men ordets glans skal aldri dø i ærefullt ettermæle». Hvor langt er det ikke fra denne visdomsdiktningen til folketomme kapeller og kirker hvor de døde allerede var glemt mens de levde.

Å minne de døde kan ta mange former. På landsbygden etter reformasjonen frem til 1800-tallet var begravelsen en fest hvor den avdødes minne og det «salige liket» ble feiret. Gravølet ble bryg-

get i stort omfang, og å drikke den døde skål var viktig. Gjennom å drikke ble den avdøde hedret og minnet med en æresfest. Døden trenger ikke å være sorgfull hvis den døde blir minnet som den vedkommende var.

UTEN SØRGENDE: Desto tristere er det når et menneske har levd sitt liv som ingen minnes. Det er begravelser uten sørgende fordi det er ingen til å sørge. En kiste eller en urne vil være begravd på en gravplass som ingen besøker. Etter tjue år blir graven friggitt og andre kan begravnes på samme sted. En gravstein med et navn kan bli omslipt og brukt igjen. Minnet og mennesket er borte for alltid. Uten at noen vet det.

I dødens speilbilde møter man seg selv og det samfunnet man lever i. Alene i graven kan være et kaldt sted, men det kan også samfunnet være. Derfor er Kristopher Schaus bok viktig og en tankevekker i et land som er kåret til verdens beste å leve i.

post.doc v/Unifob Global, Universitetet i Bergen

Domstolen dømt av regjeringen

KRYMPET: Finanskrisen har medført en eksplosiv økning av konkurser, tvangsauksjoner og gjeldsordninger. Samfunnet står fremfor en voksende bølge med kriminalsaker. I siste instans skal alle disse sakene behandles av et krympet domstolsapparat.

Arbeidstakerorganisasjonen Parat/YS organiserer 28 000 medlemmer i offentlige og private virksomheter, deriblant 83 prosent av saksbehandlerne i domstolene. Vi er meget bekymret for utviklingen i det norske rettssystemet.

I perioden 2003-09 opplevde politiet og kriminalomsorgen økte budsjetter på henholdsvis 42,2 prosent og 82,2 prosent. Samtidig ble domstolene tilgodesatt med mindre enn 20 prosent. I statsbudsjettforslaget for 2010 ligger det nå an til at politiet får en rekordhøy budsjettøkning. I den andre enden av rettssystemet står domstolene i fare for nedbemanning.

MEST BEHAGELIG: Sett i lys av finanskrisen er det trolig mest behagelig for regjeringen å sole seg i glansen av tiltakene som ble iverksatt da økonomien var som vanskeligst, og som har vist seg å ha vært god motkonjunkturpolitikk. Det er nok også mer behagelig å fokusere på den økonomisk stigende kurven, og konkludere med at folk flest ikke har merket noe til finanskrisen.

Domstolene kjenner imidlertid til en annen virkelighet. Det handler om alle sakene som følger i kjølvannet av finanskrisen. Saker som domstolene skal håndtere som sisteinstans i rettsapparatet

Domstolene har allerede vært gjennom suksessfulle effektiviseringstiltak. Men heller ikke der kan man effektivisere i det uendelige. På et tidspunkt vil det gå utover arbeidsmiljøet med en konsekvens for helsen til de ansatte, med blant annet økt sykefravær.

OPPSIKTSVEKKENDE: Parat synes det er oppsiktsvekkende at en regjering, som senest i sin siste regjeringserklæring, Soria Moria II, legger til grunn at de vil fortsette arbeidet for mer effektive, tilgjengelige og moderne domstoler, men ikke gir dem mulighet til å oppnå målsetningen.

Det er flott og helt nødvendig at politikerne nå vil satse på økte ressurser til politiet og kriminalomsorgen. Men det nytter ikke å gi med den ene hånden og ta med den andre. Politiet, kriminalomsorgen og domstolene følger som hånd i hanske. Derfor må også domstolene få nødvendige ressurser slik at økt sakspågang kan bli behandlet på en kvalitativ god måte innen rimelig tid.

Vår mening er at regjeringen mangler perspektiv og helhetstenkning. Hvordan skal domstolene med sine manglende ressurser klare å følge opp politiets økende innsats, når de ikke en gang har kapasitet nok i dag?

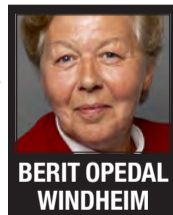
FLASKEHALS: Konsekvensen for budsjettforslaget er at domstolsapparatet kan virke som flaskehals i det norske rettssystemet. Parat henstiller nå regjeringen å revurdere sitt budsjettforslag og sørge for at domstolene settes i stand til å håndtere alle sakene som vil komme som en følge av økte ressurser til politiet og som en følge av finanskrisen.

● **Hans-Erik Skjæggerud**
er leder i Parat

● **Berit Opedal Windheim**
er hovedtillitsvalgt Parat i domstolene

HANS-ERIK SKJÆGGERUD

BERIT OPEDAL WINDHEIM

Rødgrønne velgere må ta skylden

BEDRE OG DYRERE: Vi kommer nok ikke bort fra at det er de rødgrønne velgerne som må ta skylden for de amatørmessige politikerne som ble valgt til å styre det FN kalles «verdens beste land å bo i». En rangering som hovedsakelig er basert på bruttonasjonalprodukt per innbygger, og aldeles ikke hvordan det er å bo og leve i dette landet. Verken helsekøer eller eldreomsorg er med i vurderingen. Derimot viser FN's metode blant annet at Norge blir bedre å bo i jo dyrere og mer ineffektivt det offentlige helsevesenet er.

I Sverige fordeles influensavaksinen uten synderlige problemer til risikogrupperne, og deretter til alle som vil ha den. Og det er gratis. I Norge, et av verdens rikeste land, har det vært et salig rot med fordeling av vaksinene. Og vi fikk store diskusjoner om pris og egenandeler, med resultat at enkelte i risikogrup-

pene må betale 600 kroner for å få de to stikene.

SKATT OG AVGIFTER: Statsministeren og statsrådene hans hevder også at Norge er et foregangsland innenfor miljø. Men mens andre land økte vrakpanten på gamle biler for å få bileierne til å kjøpe sikrere og mer miljøvennlige biler, presterte den norske regjeringen å sette opp avgiften på biodrivstoff. Stoltenberg/Halvorsen forsto ikke at ved å gi 25 000 i vrakpant, ville bilistene kjøpe sikrere og mer miljøvennlige biler, samtidig som de ville betale inn 100 000-200 000 i avgift på den nye bilen. Med en nettofortjeneste på minst 75 000 for hver eneste bil i tillegg til miljøgevinsten.

Nei, troen på at skatt og avgifter løser alle problemer, sitter nok for dypt hos Ap, SV og

Sp til at de kan tenke nytt. Og mens vindkraftparkene vokser over hele Europa, har «miljølandet» Norge en stakkars liten vindkraftmølle som tusler rundt for seg selv, ensom, og like forlatt som amatørregjeringens gode forsetter.

DET SKAL DE HA: Men det skal regjeringen ha, Norge har pålagt innbyggerne flere og høyere «miljøavgifter» enn noe annet land. Og til klimakonferansen i København skal vel miljøministeren presentere Norges «miljølydprosjekt» slik at de andre kan få høre hvor dyktig den norske regjeringen er på miljø. Kanskje kan Solheim få alle deltakerne på konferansen til å lage sin egen «miljølyd»?

● **Øyvind Garvik,**
Olsvik